

Kaitseministeerium

Teie: 14.09.2026 nr KAM/26-1009/-1K

Meie: 29.09.2026 nr 1-7/255-3

**Vabariigi Valitsuse määruse „Kaitseväe ja
Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise
tingimused ja kord“ eelnõu kooskõlastamine**

Lugupeetud minister

Kaitseministeerium on saatnud Siseministeeriumile kooskõlastamiseks Vabariigi Valitsuse määruse „Kaitseväe ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise tingimused ja kord“ eelnõu. Siseministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega:

1. Kaitseliidu kaasamine

Eelnõu § 1 lõike 3 kohaselt hõlmab Kaitseliidu kaasamine muu hulgas Kaitseliidu tegevliikmete, toetajaliikmete ja Kaitseliidu seaduse § 27 lõigetes 4 ja 6 nimetatud auliikmete kasutamist riikliku järelevalve ülesannete täitmiseks. KorS § 82² lõike 1 kohaselt võib aga riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasata üksnes nõutava väljaõppe läbinud Kaitseliidu tegevliiget. Eelnõu § 1 lõikest 3 ei nähtu, et toetajaliikmeid ja nimetatud auliikmeid võib kaasata üksnes ilma riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volituseta. Kuigi selline eristus on tuletatav KorS § 82² lõikest 1 ning eelnõu § 7 lõigetest 1 ja 2, peaks kaasatavate isikute ring ja nende volituste piirang nähtuma selgelt juba eelnõu §-st 1. Palume sätet vastavalt täpsustada. Normi võiks lisada eraldi lause: „Kaitseliidu toetajaliiget ja käesolevas lõikes nimetatud auliiget võib riiklikku järelevalvesse kaasata üksnes ilma riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volituseta.“.

2. Taotluse esitajate ammendav loetelu § 2 lõigetes 1–4

Eelnõu § 2 lõigetes 1–4 määratakse ülesannete kaupa konkreetsed asutused, kellel on õigus esitada Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamise taotlus. KorS § 82¹ lõikes 2 on sätestatud ülesanded, mille täitmisele võib Kaitseväge ja Kaitseliitu kaasata, kuid seadus ei seo kaasamise taotlemist määruses nimetatud asutuste ammendava loeteluga. Palume põhjendada, miks on vajalik korrata määruses seaduses sätestatud ülesannete loetelu ning siduda iga ülesanne konkreetse taotluse esitajaga. Selline lahendus võib muuta regulatsiooni põhjendamatult jäigaks ja välistada taotluse esitamise olukorras, kus asjaomase riikliku järelevalve ülesande täitmisel on eriseaduse kohaselt korrakaitseorganiks mõni muu asutus. Palume kaaluda üldisema regulatsiooni kehtestamist, mille kohaselt esitab taotluse korrakaitseorgan, kelle pädevusse kuulub asjaomase riikliku järelevalve ülesande täitmine. Vajaduse korral võib seletuskirjas tuua näited selle kohta, millised asutused on praegu vastavate ülesannete täitmisel korrakaitseorganid.

Palume kaaluda eelnõu § 2 lõikest 4 tingimuse „kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus“ väljajätmist. Kriisiolukorra lahendamine võib hõlmata mitut eri korrakaitseorganite pädevusse kuuluvat ülesannet ning konkreetse riikliku järelevalve ülesande täitmisel pädev korrakaitseorgan ei pruugi olla ühtlasi kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus. Taotluse esitamise õigus peaks seetõttu lähtuma sellest, millise korrakaitseorgani pädevusse kuulub kaasamisvajaduse aluseks oleva ülesande täitmine.

3. Taotluses nõutavad andmed ja vahendite kirjeldamine

Eelnõu § 2 lõike 6 punkti 5 kohaselt tuleb taotluses märkida kaasatavate vahendite soovitud hulk ja kirjeldus. Taotluse esitajal ei pruugi olla piisavat ülevaadet Kaitseväge või Kaitseliidu valduses olevatest vahenditest ega teadmist, milline konkreetne vahend võimaldab ülesannet kõige otstarbekamalt täita. Vahendite loetelu on ka pidevalt muutumises ja vaid Kaitsevägi ja Kaitseliit teavad, mida saavad kasutada. Teiseks tekib küsimus, et kui taotluses on loetletud vahendid, kuid ülesande täitmisel selgub, et tuleks kasutada ka teisi vahendeid, kas siis tuleb esitada uus taotluse ja seni puudub alus taotluses nimetatava vahendite kasutamiseks. Ühtlasi tekib küsimus, kas selle punkti allesjäämisel võib teatud juhtudel olla tegemisest riigisaladusega. Siseministeeriumi hinnangul peab taotlus võimaldama hinnata ennekõike selle põhjendatust ning kui taotlus on põhjendatud, saab Kaitsevägi või Kaitseliit hinnata ka vajalike vahendite vajadust. Ka eelnõu § 2 lõike 9 punkti 2 kohaselt hindab Kaitsevägi või Kaitseliit ise oma võimet ülesannet täita. **Palume eelnõu § 2 lõikest 6 välja jätta punkt 5.**

Samuti vajab täpsustamist seletuskirjas esitatud väide, et taotleja peab suutma kaasamise kulu taotluse esitamisel prognoosida. Eelnõus ei nõuta taotluses kuluproгноosi esitamist ning taotlejal ei pruugi selleks enne Kaitseväge või Kaitseliidu võimekuse ja kasutatavate vahendite väljaselgitamist olla piisavat teavet.

Eelnõu § 2 lõike 9 punkti 4 kohaselt esitab Kaitsevägi või Kaitseliit oma seisukoha taotluse esitanud asutusele, kes edastab selle lõike 10 kohaselt koos taotlusega asjaomasele ministeeriumile. Palume kaaluda menetluse lihtsustamiseks ja kiirendamiseks võimalust, et Kaitsevägi või Kaitseliit edastab oma seisukoha samaaegselt ka asjaomasele ministeeriumile. See vähendaks kiireloomulise kaasamise korral järjestikustest edastamistoimingutest tulenevat viivitust. Võimalik sõnastus:

„4) riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasamise taotlemise korral esitab oma seisukoha taotluse esitanud asutusele ja asjaomasele ministeeriumile.“

4. Taotluse tagantjärele kirjalik vormistamine

Eelnõu § 2 lõike 8 kohaselt võib kiireloomulises olukorras esitada taotluse muus vormis ning vormistada kirjaliku taotluse niipea kui võimalik. Palume täpsustada, milliseid taotluse esitamise viise hõlmab „muu vorm“, sealhulgas kas taotluse võib esitada suuliselt. Märkime, et ka taotluse suuliselt esitamine on meie hinnangul aktsepteeritav, kui esitamise asjaolud seda õigustavad, ent selguse mõttes soovitame lisada, et muus vormis taotlus edastatakse **taasesitamist võimaldavas vormis** (nt telefonikõne salvestus) selleks, et vältida hilisemaid vaidlusi.

Samuti palume kaaluda kirjaliku taotluse tagantjärele vormistamise tähtsaja täpsustamist. Väljend „niipea kui võimalik“ jätab lahtiseks, kui kaua võib kirjalik vormistamine pärast taotluse esitamist või kaasamise lõppemist edasi lükkuda. Näiteks võiks sätestada, et taotlus vormistatakse kirjalikult esimesel võimalusel, kuid hiljemalt kindlaksmääratud aja jooksul pärast kaasamise vajaduse äralangemist või kaasamise lõppemist.

Lisaks palume täpsustada, et kiireloomulises olukorras võib eelnõu § 2 lõikes 6 nimetatud andmed esitada taotluse esitamise ajal teada olevas ulatuses ning puuduvad või täpsustamist vajavad andmed esitatakse esimesel võimalusel.

5. Taotluse menetlemise ja otsustamise tähtajad

Eelnõus ei ole ette nähtud tähtaega, mille jooksul peab Kaitsevägi või Kaitseliit hindama oma võimet ülesannet täita, esitada oma seisukoha või valmistama ette kaasamise otsuse. Samuti puudub tähtaeg taotluse ja seisukoha edastamiseks asjaomasele ministeeriumile ning otsuse tegemiseks. Tähtaegade puudumine ei ole kooskõlas regulatsiooni eesmärgiga võimaldada korrakaitseorganil saada vajaduse korral kiiresti lisajõudu ja vahendeid. See on eriti oluline, kuna kaasamise vajadus võib tekkida vahetut sekkumist eeldavas olukorras. Palume täiendada eelnõu vähemalt põhimõttega, et taotlus vaadatakse läbi ning vajalikud seisukohad ja otsused tehakse viivitamata, arvestades ohu olemust ja taotluses kirjeldatud kiireloomulisust. Samuti võiks näha ette, et taotlejat teavitatakse viivitamata asjaolust, mis takistab taotluse lahendamist või kaasamist taotletud ajal.

6. Eritunnused

Palume õigusselguse huvides täpsustada eelnõu, mida käsitatakse eritunnusena – kas ohutusvesti, sellele kantud tähistust „KORRAKAITSE“ või nende kogumit.

7. Kulude hüvitamine

Eelnõu § 8 lõike 1 sõnastusest ei nähtu piisavalt selgelt, et hüvitamisele kuulub üksnes Kaitseväele või Kaitseliidule endale tekkinud kulu. Väljaõppe korraldab § 7 lõike 2 kohaselt kaasav korrakaitseorgan koostöös Kaitseväe või Kaitseliiduga ning osa väljaõppe kuludest võib seetõttu tekkida vahetult kaasaval korrakaitseorganil. Sellise kulu hüvitamine Kaitseväele või Kaitseliidule ei oleks põhjendatud. Palume sõnastust täpsustada, lisades, et hüvitatakse Kaitseväele või Kaitseliidule tekkinud otsene mõistlik kulu.

Ettepanek: „Kaitseväele või Kaitseliidule hüvitatakse konkreetse riiklikku järelevalvesse kaasamise vajadusest tingitud neile tekkinud otsene mõistlik kulu, mis on seotud käesoleva määruse § 7 kohase väljaõppega ning riiklikku järelevalvesse kaasamisega.“.

Palume kaaluda, kas kulude kandmise regulatsioon võiks eristada kaasava korrakaitseorgani poolt vahetult kantavat kulu ning Kaitseväele või Kaitseliidule tekkinud ja hiljem hüvitatavat kulu. Eelkõige ette planeeritud väljaõppe korral võib olla otstarbekam, et kaasav korrakaitseorgan katab tema korraldatava väljaõppe kulud kohe oma eelarvest, mitte ei kanta sama kulu esmalt Kaitseväe või Kaitseliidu eelarvesse ja hüvitata seda hiljem. Hüvitamise taotlus peaks puudutama üksnes kulusid, mille on tegelikult kandnud Kaitsevägi või Kaitseliit.

KorS § 82⁴ lõike 2 punkti 5 kohaselt tuleb määrusega sätestada riiklikku järelevalvesse kaasamisega kaasneva kulu hüvitamise kord. Eelnõu § 8 ei reguleeri aga kulu hüvitamise taotluse sisu ega sellele lisatavaid tõendeid, taotluse läbivaatamise ja kulu hüvitamise otsustamise tähtaega, väljamakse tegemise aega ega puudustega taotluse täiendamist. Samuti ei selgu, millised kululiigid võivad olla hüvitatavad ja kuidas hinnatakse kulu otsesust ning mõistlikkust.

8. Üldine märkus seletuskirja kohta

Arvestades, et eelnõu reguleerib Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamist riikliku järelevalve ülesannete täitmisel, sealhulgas korrakaitsemeetmete, vahetu sunni, erivahendite ja relvade kasutamise volitusega, palume seletuskirja täiendada eelnõu põhiseaduspärasuse analüüsiga. Kuigi meetmete kohaldamise põhivolitused tulenevad KorS-ist, täpsustatakse

määrusega kaasatavate isikute väljaõpet, alluvust ja tegutsemise korraldust, millest sõltub otseselt isikute põhiõiguste kaitse.

Palume seletuskirjas selgitada, millise avaliku võimu kandja tegevuseks loetakse kaasatud isiku tegevus ning kes vastutab isikule õigusvastase meetme või vahetu sunni kohaldamisega tekitatud kahju eest. Samuti tuleb selgitada kaasava korrakaitseorgani, Kaitseväe ja Kaitseliidu omavahelist vastutust, sealhulgas seda, kelle haldustegevuseks loetakse kaasatud isiku tegevus, kes vastutab tema poolt õigusvastase meetme või vahetu sunniga tekitatud kahju eest ning kuidas jaotub võimalik regressivastutus.

Teeme ettepaneku selgitada seletuskirjas terviklikumalt Kaitseväe ja Kaitseliidu riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega ning nende volitusteta kaasamise erinevusi. Peame seda vajalikuks seetõttu, et nii kaasav korrakaitseorgan kui ka kaasatud Kaitseväe või Kaitseliidu liige saaks üheselt aru, mida võib konkreetse kaasamisotsuse alusel teha. Seletuskirjas võiks ülevahtlikult käsitleda, kes kummalgi juhul kaasamist taotleb ja selle otsustab, milliseid toetavaid tegevusi võib kaasatud isik teha ilma riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volituseta ning milliste tegevuste jaoks on vajalik vastavate volitustega kaasamine.

Soovitame lisada eelnõu § 1 või § 2 selgituse juurde näiteks järgmise selgituse:

Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamist taotleb korrakaitseorgan, kelle pädevusse kuulub ülesanne, mille täitmiseks abi vajatakse. Näiteks võib Politsei- ja Piirivalveamet taotleda kaasamist tema pädevusse kuuluva KorS § 82¹ lõikes 2 nimetatud ülesande täitmiseks.

Ilma riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni volituseta kaasamise otsustab KorS § 82³ lõike 1 punktide 1 ja 2 kohaselt Kaitseväe või Kaitseliidu juht. Sellisel juhul võib kaasatu täita toetavaid ülesandeid, näiteks püstitada ja mehitada kontrollpunkti või valvata objekti või ala. Kaasatud kaitseväelasel või Kaitseliidu liikmel võib teenistusülesande täitmisel olla kaasas relv, kuid ta võib seda kasutada vaid enda või teise isiku kaitseks ning kaitstava vara kaitseks, näiteks relvastatud ründe tõrjumiseks. Relva ei või kasutada inimese peatamiseks või korraldusele allutamiseks üksnes korrakaitseülesande täitmise eesmärgil.

Kui soovitakse, et kaasatud isik ise peataks või kontrolliks inimesi või sõidukeid, peaks isikuid kinni või kasutaks ülesande täitmiseks vahetut sundi, sealhulgas relva politseilise sunnivahendina, peab ta olema kaasatud vastavate riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni volitustega. Sellise kaasamise otsustab KorS § 82³ lõike 1 punkti 3 kohaselt Vabariigi Valitsus Vabariigi Presidendi nõusolekul. Kaasatud isiku konkreetsed volitused tulenevad KorS §-st 82¹ ja kaasamisotsusest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister